

УНИВЕРЗАЛНА ДЕКЛАРАЦИЈА

ЗА ДЕМОКРАТИЈА

ДЕКЛАРАЦИЈА УСВОЕНА БЕЗ ГЛАСАЊЕ* ОД СТРАНА НА ИНТЕРПАРЛАМЕНТАРНИОТ СОВЕТ НА НЕГОВАТА 161 СЕДНИЦА
(Каиро, 16 септември 1997)

Интерпарламентарниот совет,

Потврдувајќи ја, уште еднаш, посветеноста на Интерпарламентарната унија на мирот и развојот и убеденоста дека јакнењето на демократскиот процес и претставничките институции во голема мера ќе придонесе за постигнување на оваа цел,

Потврдувајќи ја уште еднаш заинтересираноста и посветеноста на Интерпарламентарната унија за унапредување на демократијата и воспоставувањето на плуралистички систем на претставничко владеење во светот, а сè со цел да се зајакнат нејзините континуирани и разновидни активности на ова поле.

Потсетувајќи дека секоја држава има суверено право слободно да избере и развие, согласно со волјата на граѓаните, свои политички, социјални и културни системи без вмешаност на други држави во директна согласност со Повелбата на Обединетите нации,

Потсетувајќи, исто така на Универзалната декларација за човекови права усвоена на 10 декември 1948 година, како и на Меѓународниот договор за човекови и политички права и Меѓународниот договор за економски, социјални и културни права усвоен на 16 декември 1966 г., Меѓународната конвенција за елиминирање на сите форми на расна дискриминација усвоена на 21 декември 1965 г. и Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација на жените усвоена на 18 декември 1979 година,

Потсетувајќи, понатаму на Декларацијата за критериумите за слободни и фер избори, усвоена во март 1994 г., во која се потврдува дека во секоја држава авторитетот на владата може да потекнува само од волјата на граѓаните изразена на отворени, слободни и фер избори,

Упатувајќи на Програмата за демократизација претставена на 20 декември 1996 година од страна на генералниот секретар на ОН на 51 седница на Генералното собрание на ОН,

Ја усвојува следнава Универзална декларација за демократија и им укажува на владите и парламентите во светот да се водат по нејзината содржина:

ПРВ ДЕЛ

ПРИНЦИПИ НА ДЕМОКРАТИЈАТА

1. Демократија е универзално прифатен идеал и цел, кој се базира на заеднички вредности меѓу луѓето широм светската заедница без оглед на културните, политичките, социјалните и економските разлики. Според ова, таа е основно човеково право применливо во услови на слобода, еднаквост, транспарентност и одговорност, со должна почит кон мноштвото гледишта и во интерес на државното уредување.

2. Демократијата истовремено е идеал кој треба да се постигне и модел на владеење кој треба да се примени во согласност со модалитетите кои ја одразуваат разновидноста на искуствата и културните особености без да се омаловажат меѓународно признатите принципи, норми и стандарди. Оттука, таа е постојано унапредувана и усовршувана состојба или услов чиј напредок ќе зависи од различни политички, социјални, економски и културни фактори.

3. Како идеал, главна цел на демократијата е зачувување и унапредување на достоинството и основните права на поединецот, за постигнување на социјална правда, поттикнување на економски и социјален развој на заедницата, јакнење на кохезијата на општеството и зацврстување на нацио-

налниот мир, како и создавање на клима пожелна за меѓународен мир. Како форма на владеење, демократијата е најдобар начин за постигнување на овие цели, исто така таа е единствен политички систем кој има капацитет самиот да се корегира.

4. Постигнување на демократијата подразбира отворено партнерство меѓу мажите и жените во решавањето на проблемите во општеството во кое работат во еднаквост и комплементарност, повлекувајќи заемно надополнување преку сопствените разлики.

5. Состојба на демократија осигурува дека процесот преку кој се доаѓа на власт, таа се практикува или менува, дозволува политички натпревар и е производ на отворено, слободно и недискриминаторско учество на луѓето, применето во согласност со владеењето на правото, во слово и дух.

6. Демократијата е неразделна од правата уредени со меѓународните инструменти на кои се потсетува во преамбулата. Оттука овие права мора ефикасно да се применуваат и нивната соодветна примена мора да е во согласност со индивидуалните и колективните одговорности.

7. Демократијата се потпира врз примарноста на правото и примената на човековите права. Во демократска држава никој не е над законот и сите се еднакви пред законот.

8. Мирот и економскиот, социјалниот и културниот развој, заедно се услови за демократија и се плод на демократијата. Оттука, постои внатрешна зависност меѓу мирот, развитокот, почитувањето и набљудувањето на владеење на правото и човековите права.

INTER-PARLIAMENTARY UNION

Chemin du Pommier 5, PO Box 330, 1218 Le Grand Saconnex · Geneva, Switzerland

Tel: +41 22 919 4150, Fax: +41 22 919 4160 · E-mail: postbox@mail.ipu.org, Internet: <http://www.ipu.org>

ВТОР ДЕЛ

ЕЛЕМЕНТИ И
СПРОВЕДУВАЊЕ НА
ДЕМОКРАТСКО
ВЛАДЕЕЊЕ

9. Демократијата се базира врз постоење на добро структурирани и функционални институции, како и на различни стандарди и правила како и на волјата на општеството во целина, целосно запознаени со своите права и одговорности.

10. Демократските институции посредуваат во разрешување на тензиите и одржуваат рамнотежа меѓу спротивставените барања за разновидност и еднаквост, индивидуалност и колективност со цел да се зајакне социјалната кохезија и солидарност.

11. Демократијата се заснова врз правото секој да биде вклучен во решавањето на јавните прашања, така што бара постоење на соодветни институции на сите нивоа и особено, парламент во кој се претставени сите компоненти на општеството и кој ги има потребните овластувања и средства за да ја изрази волјата на луѓето преку носење легислатива и вршење контрола врз владини постапки.

12. Клучен елемент во примената на демократијата е одржување на слободни и фер избори во редовни временски интервали, овозможувајќи да се искаже волјата на граѓаните. Овие избори мора да се спроведат врз основа на универзално, еднакво и право на тајно гласање така што гласачите ќе можат да ги изберат своите претставници во услови на еднаквост, отвореност и транспарентност кои ќе го стимулираат политичкото натпреварување. За таа цел човековите и политичките права се клучни, особено правата да се бира и да се биде биран, правото на слобода на изразување во Собранието, пристап до информации и правото на организирање во политички партии и вршење на политички активности. Партиската организираност, активностите, финансирањето и етиката мораат соодветно да бидат регулирани на независен начин со цел да се осигура интегритет на демократските процеси.

13. Клучна функција на државата е да обезбеди уживање на човековите, економските, политичките и социјалните права на своите граѓани. Демократијата, оттука оди заедно со ефикасна, чесна и транспарентна влада, слободно избрана и одговорна за своето управување со јавните прашања.

14. Одговорноста пред јавноста, која е клучна за демократијата се однесува на сите носители на јавни функции, било да се избрани или не и на сите органи со јавни надлежности, без исклучок. Одговорноста бара јавно право на пристап до информации за активностите на владата, правото на поднесување на петиции до владата и барање измени преку независни административни и судски механизми.

15. Јавниот живот во целина мора да го карактеризира етиката и транспарентноста, како и основање на соодветни норми и процедури за поддршка.

16. Индивидуалното учество во демократските процеси и јавниот живот на сите нивоа мораат да бидат регулирани на фер и независен начин и мора да подразбира непостоење дискриминација од кој било вид, како и ризик од заплашување од страна на државните и недржавните учесници.

17. Судските институции и независните, непристрасните и ефикасни механизми за надзор се темел за владеење на правото врз кое е основана демократијата. Со цел овие институции и механизми целосно да осигураат почитување на правилата, да ја подобрат праведноста на процесите и исправка на неправедностите, мора да постои пристап до сите административни и судски лекови врз база на еднаквост и почитување на административните и судските одлуки, од страна на државните органи и претставниците на властите и од страна на секој член на општеството.

18. Додека постоењето на активно граѓанско општество е клучен елемент на демократијата, капацитетот и желбата на поединците да учествуваат во демократскиот процес и да носат одлуки во поглед на владеењето не може да се земе здраво за готово. Затоа е неопходно да се развијат услови погодни за отворено спроведување на партиципирните права, истовремено елиминирајќи ги пречките кои го отежнуваат, спречуваат или оневозможуваат ова спроведување. Затоа е неопходно да се осигури постојано зајакнување, меѓу другото на еднаквоста, транспарентноста и едукацијата и да се отстранат пречките како незнаење, нетолеранција, апатија, недостаток од отворен избор и алтернативи, отсуство на мерки создадени за надоместување на дисбалансот или дискриминацијата од социјална, културна, религиозна и расна природа или пол.

19. Одржлива демократија бара демократска клима и култура, постојано негувана и зајакнувана со едукација и други средства во областа на културата и информирањето. Следствено, демократското општество мора да се посвети на едукација во најширока смисла на зборот, особено на граѓанско образование и оформување на одговорно општество.

20. Демократските процеси се поттикнати од поволна економска средина, така што, во својот напор за развој, општеството мора да се посвети на задоволување на основните економски потреби на обесправените, притоа осигурувајќи нивна целосна интеграција во демократскиот процес.

21. Демократија подразбира слобода на мислење и изразување, ова подразбира слобода на мислење без влијанија, како и барање, добивање и споделување информации и идеи преку кој било медиум без ограничување.

22. Институциите и процесите на демократијата мора да вклучат учество на секој човек во хомогени, како и во хетерогени општества со цел да се осигура различноста, плурализмот и правото на различноста во услови на толеранција.

23. Демократските институции и процеси, исто така мора да поттикнат децентрализирано локално и регионално управување и администрација, што е право и потреба и што овозможува проширување на основата на учество на јавноста.

ТРЕТ ДЕЛ

МЕЃУНАРОДНА
ДИМЕНЗИЈА НА
ДЕМОКРАТИЈАТА

24. Демократијата, исто така мора да се признае и како меѓународен принцип, применлив во меѓународните организации и државите во нивните меѓународни односи. Принципот на меѓународна демократија не значи само еднаква и праведна застапеност на државите, туку треба да ги опфати и економските права и обврски на државите.

25. Принципите на демократија мораат да се применуваат во меѓународното справување со проблемите од глобален интерес и заедничко наследство на човештвото, особено на човековата средина.

26. За зачувување на меѓународната демократија, државите мораат да осигураат дека нивното однесување е во согласност со меѓународното право, воздржувајќи се од употреба на закана и сила или, однесување кое ја загрозува или повредува сувереноста и политичкиот или територијалниот интегритет на други држави и преземање чекори за надминување на разликите со мирољубиви средства.

27. Демократијата треба да ги поддржи демократските принципи во меѓународните односи. Во таа смисла демократиите мораат да се воздржат од недемократското однесување, да изразуваат солидарност со демократските влади и недржавни учесници како невладини организации кои работат во интерес на демократијата и човековите права и да искажат солидарност со жртвите на кршење на човековите права од страна на недемократските режими. Со цел да се зајакне меѓународното кривично право, демократиите мораат да бидат против некажнување на меѓународен криминал и сериозни кршења на основните човекови права, како и да го поддржуваат формирањето на постојан меѓународен суд за правда.

* По усвојувањето на Декларацијата, Делегацијата на Кина изрази резервираност кон текстот.

